

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982

משפט פרטי וכלכלה – חיובים – חוזים – חוזים אחידים

תוכן ענינים

2	Go	פרק א': הוראות יסוד	
2	Go	מטרת החוק	סעיף 1
2	Go	הגדרות	סעיף 2
2	Go	תנאי מקפה וביטולו	סעיף 3
2	Go	חזקות	סעיף 4
3	Go	תנאים בטלים בחוזה אחיד	סעיף 5
3	Go	פרק ב': בית הדין לחוזים אחידים	
3	Go	בית הדין וחבריו	סעיף 6
3	Go	מותב בית הדין	סעיף 7
3	Go	ניגוד ענינים	סעיף 8
3	Go	ראיות וסדרי דין	סעיף 9
4	Go	ערעור	סעיף 10
4	Go	פרסום החלטות בית הדין	סעיף 11
4	Go	פרק ג':	
4	Go	פרק ד': ביטול תנאי מקפה	
4	Go	בקשה לבית הדין לבטל תנאי מקפה	סעיף 16
4	Go	ביטול ושינוי תנאי בבית הדין	סעיף 17
4	Go	כוחם של ביטול ושינוי תנאי מקפה בבית הדין	סעיף 18
5	Go	ביטול ושינוי תנאי בבית משפט	סעיף 19
5	Go	הודעה על טענת תנאי מקפה	סעיף 20
5	Go	דיון מקביל	סעיף 21
5	Go	חליפים של לקוח וספק	סעיף 21א
5	Go	פרק ה': הוראות שונות	
5	Go	דין המדינה	סעיף 22
5	Go	סייגים לתחולה	סעיף 23
5	Go	שמירת דינים	סעיף 24
5	Go	ביצוע ותקנות	סעיף 25
6	Go	ביטול	סעיף 26
6	Go	תחילה, תחולה והוראות מעבר	סעיף 27

חוק החוזים האחידים, תשמ"ג-1982*

פרק א': הוראות יסוד

1. חוק זה מטרתו להגן על לקוחות מפני תנאים מקפחים בחוזים אחידים. משרת החוק
2. בחוק זה – הגדרות
- "חווה אחיד" - נוסח של חווה שתנאיו, כולם או מקצתם, נקבעו מראש בידי צד אחד כדי שישמשו תנאים לחוזים רבים בינו לבין אנשים בלתי מסויימים במספרם או בזהותם;
- "תנאי" - תניה בחווה אחיד, לרבות תניה המאזכרת בו וכן כל תניה אחרת שהיא חלק מההתקשרות, ולמעט תניה שספק ולקוח הסכימו עליה במיוחד לצורך חווה מסויים;
- "ספק" - מי שמציע שהתקשרות עמו תהיה לפי חווה אחיד, ואחת היא אם הוא הנותן או המקבל של דבר;
- "לקוח" - מי שספק מציע לו שהתקשרות ביניהם תהיה לפי חווה אחיד, ואחת היא אם הוא המקבל או הנותן של דבר;
- "בית הדין" - בית הדין לחוזים אחידים המוקם לפי חוק זה.
3. בית משפט ובית הדין יבטלו או ישנו, בהתאם להוראות חוק זה, תנאי בחווה אחיד שיש בו - בשים לב למכלול תנאי החווה ולנסיבות אחרות - משום קיפוח לקוחות או משום יתרון בלתי הוגן של הספק העלול להביא לידי קיפוח לקוחות (להלן - תנאי מקפח). תנאי מקפח וביטולו
4. חזקה על התנאים הבאים שהם מקפחים: חזקות
- (1) תנאי הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות שהיתה מוטלת עליו על פי דין אילולא אותו תנאי, או המסייג באופן בלתי סביר את האחריות שהיתה מוטלת עליו מכוח החווה אילולא אותו תנאי;
- (2) תנאי המקנה לספק זכות בלתי סבירה לבטל, להשעות או לדחות את ביצוע החווה, או לשנות את חיוביו המהותיים לפי החווה;
- (3) תנאי המקנה לספק זכות להעביר את אחריותו לצד שלישי;
- (4) תנאי המקנה לספק זכות לקבוע או לשנות, על דעתו בלבד, ולאחר כריתת החווה, מחיר או חיובים מהותיים אחרים המוטלים על הלקוח, זולת אם השינוי נובע מגורמים שאינם בשליטת הספק;
- (5) תנאי המחייב את הלקוח באופן בלתי סביר להיזקק לספק או לאדם אחר, או המגביל בדרך אחרת את חופש הלקוח להתקשר או לא להתקשר עם אדם אחר;

* פורסם ס"ח תשמ"ג מס' 1068 מיום 7.12.1982 עמ' 8 (ה"ח תשמ"ב מס' 1556 עמ' 30); תחילתו 6 חדשים מיום פרסומו.

ת"ט ס"ח תשמ"ד מס' 1113 מיום 30.3.1984 עמ' 98.

חוקן ס"ח תשס"ד מס' 1941 מיום 9.6.2004 עמ' 389 (ה"ח תשס"ב מס' 3135 עמ' 662) – תיקון מס' 1.

ס"ח תשס"ו מס' 2057 מיום 15.6.2006 עמ' 322 (ה"ח הממשלה תשס"ו מס' 236 עמ' 298) – תיקון מס' 2 בסעיף 26 לחוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2006), תשס"ו-2006; תחילתו ביום 1.7.2006.

ס"ח תש"ע מס' 2241 מיום 3.6.2010 עמ' 514 (ה"ח הכנסת תש"ע מס' 310 עמ' 110) – תיקון מס' 3; תחילתו שישה חודשים מיום פרסומו ור' סעיף 6 לענין הוראת מעבר.

ס"ח תשע"ב מס' 2367 מיום 12.7.2012 עמ' 482 (ה"ח הכנסת תשע"ב מס' 461 עמ' 176) – תיקון מס' 4; תחילתו ארבעה חודשים מיום פרסומו.

ס"ח תשע"ה מס' 2484 מיום 17.12.2014 עמ' 109 (ה"ח הממשלה תשע"ה מס' 547 עמ' 294) – תיקון מס' 5; ר' סעיף 15 לענין תחילה והוראת מעבר.

15. (א) תחילתו של סעיף 4(א6) ו-12 לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 1(1) ו-5 לחוק זה, שנה מיום פרסומו של חוק זה (להלן – יום הפרסום).

(ב) על חווה אחיד שנכרת לפני יום הפרסום ימשיכו לחול הוראות החוק העיקרי, כנוסחו ערב יום הפרסום.

- (6) תנאי השולל או המגביל זכות או תרופה העומדות ללקוח על פי דין, או המסייג באופן בלתי סביר זכות או תרופה העומדות לו מכוח החוזה, או המתנה אותן במתן הודעה בצורה או תוך זמן בלתי סבירים, או בדרישה בלתי סבירה אחרת;
- (6א) תנאי המקנה לספק באופן בלתי סביר תרופה שאינה עומדת לו על פי דין, לרבות תנאי המתיר לספק לצרף תרופות שאין לצרפן על פי דין או תנאי הקובע פיצויים מוסכמים שאינם סבירים לטובת הספק;
- (7) תנאי המטיל את נטל ההוכחה על הלקוח, ואלמלא אותו תנאי נטל זה לא היה מוטל עליו;
- (8) תנאי השולל או המגביל את זכות הלקוח להשמיע טענות מסויימות בערכאות משפטיות, או הקובע כי כל סכסוך בין הספק והלקוח יידון בבוררות;
- (9) תנאי המתנה על הוראת דין בדבר מקום שיפוט או המקנה לספק זכות בלעדית לבחירת מקום השיפוט או הבוררות שבהם יתברר סכסוך;
- (10) תנאי הקובע מסירת סכסוך לבוררות כאשר לספק השפעה גדולה יותר מאשר ללקוח על תנאי הבוררות, לרבות קביעת הבורר, מקום הבוררות, תנאים שעל פיהם תתנהל הבוררות, אופן ניהול הבוררות וסדרי הדין בבוררות, והכול אף אם הספק הוכיח כי מסירת הסכסוך לבוררות כשלעצמה כאמור בפסקה (8) אינה מקפחת;
- (11) תנאי הקובע הצמדה של מחיר או תשלום אחר, לפי החוזה, למדד כלשהו, כך שירידה של המדד או עלייה שלו לא תזכה את הלקוח;
- (12) תנאי שלפיו נדרש הלקוח לאשר או להצהיר כי קרא את החוזה, או תנאי שבו הלקוח מצהיר על מעשה שעשה, על מודעותו לעניין מסוים, או על עובדה שמתקיימת בעניינו, או מאשר אותו, והכול למעט מידע שהלקוח מסר לספק בחוזה.
5. (א) תנאי בחוזה אחיד השולל או המגביל את זכות הלקוח לפנות לערכאות משפטיות – בטל.
- (ב) תנאי בחוזה אחיד הפוטר את הספק, באופן מלא או חלקי, מאחריות לנזק גוף או למעשה זדון המוטלת עליו על פי דין – בטל.
- פרק ב': בית הדין לחוזים אחידים**
6. (א) מוקם בזה בית דין לחוזים אחידים.
- (ב) מספר חברי בית הדין לא יעלה על שנים עשר.
- (ג) אב בית הדין וממלא מקומו יהיו שופטים של בית משפט מחוזי שימנה שר המשפטים בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון.
- (ד) יתור חברי בית הדין ימונו בידי שר המשפטים, ובהם יהיו לפחות שני נציגים של ארגוני צרכנים כהגדרתם בסעיף 31(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981; חברי בית הדין שימונו לפי סעיף קטן זה יהיו בעלי השכלה משפטית או כלכלית, ואולם במושב מסוים לא יהיה חבר יותר מחבר אחד שהוא בעל השכלה כלכלית בלבד; מספר החברים שהם עובדי המדינה לא יעלה על שליש מכלל החברים שימנה השר לפי סעיף קטן זה.
- (ה) תקופת כהונתם של חברי בית הדין תהיה שלוש שנים.
- (ו) הודעה על מינוי חברי בית הדין תפורסם ברשומות.
7. (א) בית הדין ידון בשלושה; אב בית הדין, ואם נבצר ממנו – ממלא מקומו, יקבע את מותב בית הדין; כל מותב יורכב מאב בית הדין או ממלא מקומו, ומשני חברים אחרים שלפחות אחד מהם הוא נציג ארגון צרכנים.
- (ב) הוראות סעיף 18 לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992, יחולו בשינוי זה: במקום "33, 36 ו-46" יקראו "33".
8. מי שעיסוקיו האחרים עלולים ליצור ניגוד ענינים עם תפקידו כחבר מותב של בית הדין בהליך מסויים או שיש לו ענין אישי בהליך – לא יהיה חבר במושב שידון באותו הליך.
9. (א) בית הדין לא יהיה קשור בדיני הראיות, פרט לדינים בדבר חסינות עדים ובדבר ראיות

- חסויות כאמור בפרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.
- (ב) לענין הזמנת עדים וגביית ראיות יהיו לאב בית הדין ולמלא מקומו הסמכויות שיש ליושב ראש ועדת חקירה לפי סעיפים 9 עד 11 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968.
- (ג) בית הדין ידון לפי סדרי דין שהתקין שר המשפטים; באין סדרי דין כאלה ידון בית הדין בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה.
10. בעל דין הרואה עצמו נפגע מהחלטת בית הדין, רשאי לערער עליה לפני בית המשפט העליון תוך ארבעים וחמישה ימים מיום שנודע לו עליה.
11. בכפוף להוראות סעיף 25 לחוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992, פסקי דין והחלטות אחרות של בית הדין לחוזים אחידים, לרבות נוסח חוזים אחידים שאליהם מתייחסים פסקי דין או החלטות כאמור, יפורסמו כדרך שמתפרסמים פסקי דין והחלטות אחרות של בתי המשפט המחוזיים; בית הדין רשאי לפרסם פסקי דין והחלטות שלו בדרכים נוספות שייראו לו מתאימות, לתועלת הציבור.

ערער

פרסום החלטות בית הדין
(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

פרק ג': (בוטל)

12. (בוטל).

(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

13. (בוטל).

(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

14. (בוטל).

(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

15. (בוטל).

(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

פרק ד': ביטול תנאי מקפח

16. (א) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, הממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן לפי חוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981, כל ארגון לקוחות ורשות ציבורית שנקבעו בתקנות וכן ארגון לקוחות שיאשר שר המשפטים לענין מסוים, רשאים לבקש מבית הדין לבטל או לשנות תנאי מקפח בחוזה אחיד.

בקשה לבית הדין לבטל תנאי מקפח
(תיקון מס' 2)
תשס"ו-2006
(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע לארגון לקוחות או לרשות ציבורית שנקבעו לפי סעיף קטן (א) תנאים להגשת בקשות לבית הדין.

(ג) המשיבים לבקשה יהיו הספק המתקשר או המתכוון להתקשר בחוזה האחיד, היועץ המשפטי לממשלה, לפי העניין, וכן מי שבית הדין מצא לנכון להזמין כמשיב; כל ארגון יציג של ספקים או כל גורם אחר שהוא בעל עניין בבקשה כאמור רשאי להצטרף כמשיב, ובלבד שבית הדין אישר זאת.

(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

17. (א) מצא בית הדין שתנאי הוא מקפח, יבטל את התנאי או ישנה אותו במידה הנדרשת כדי לבטל את הקיפוח.

ביטול ושינוי תנאי בבית הדין
(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014
(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

(ב) ביטל בית הדין תנאי או שינה אותו, כאמור בסעיף קטן (א), יגיש הספק לבית הדין נוסח מתוקן של החוזה האחיד הכולל את הביטול או השינוי שעליו הורה בית הדין, בתוך 21 ימים מהמועד שבו הפכה ההחלטה לחלוטה; הגיש הספק נוסח מתוקן כאמור, יקבע בית הדין אם החוזה שהוגש תוקן בהתאם להחלטתו.

(ג) ביטל בית הדין תנאי או שינה אותו, כאמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא לתת כל צו להבטחת קיום החלטתו כאמור, ובכלל זה לחייב את הספק להשתמש בנוסח המתוקן של החוזה האחיד כאמור בסעיף קטן (ב), לתקופה שיקבע; צו לפי סעיף קטן זה, דינו לעניין ביצוע הצו ולעניין סעיף 6 לפקודת ביזיון בית משפט, כדין צו שניתן בידי בית משפט בעניין אזרחי.

(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

18. (א) ביטל בית הדין תנאי או שינה אותו, כאמור בסעיף 17(א), יראו את התנאי האמור כבטל או שהתנאי האמור יחול בנוסחו כפי ששונה, לפי העניין –

כוחם של ביטול ושינוי תנאי מקפח בבית הדין
(תיקון מס' 5)
תשנ"ה-2014

(1) בכל חוזה אחיד אחר של אותו ספק שבית הדין קבע לגביו כי הוא דומה במהותו לחוזה האחיד שלגביו ניתנה החלטת בית הדין;

(2) בכל חוזה שנכרת על פי החוזה האחיד שלגביו ניתנה החלטת בית הדין או על פי חוזה אחיד אחר כאמור בפסקה (1), אף אם נכרת לפני מועד החלטת בית הדין.

- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –
- (1) ביטול או שינוי כאמור באותו סעיף קטן לא יחולו על חיובים שקוימו על פי החוזה לפני מועד החלטת בית הדין;
- (2) בית הדין רשאי לקבוע כי הביטול או השינוי כאמור באותו סעיף קטן יחולו רק על חוזים שנכרתו לאחר מועד החלטת בית הדין או ממועד אחר שיקבע, ובלבד שלולא קביעה כאמור תיגרם לספק פגיעה חמורה.
19. (א) מצא בית משפט, בהליך שבין ספק ולקוח, שתנאי הוא מקפח, יבטל את התנאי בחוזה שביניהם או ישנה אותו במידה הנדרשת כדי לבטל את הקיפוח.
- (ב) בהשתמשו בסמכותו לפי סעיף קטן (א) יתחשב בית המשפט במכלול תנאי החוזה ובנסיבות האחרות, וכן בנסיבות המיוחדות של הענין הנדון לפניו.
20. נטענה בבית משפט טענת תנאי מקפח בחוזה שנכרת לפי חוזה אחיד יודיע בית המשפט על כך ליועץ המשפטי לממשלה.
21. (א) דיון בבית הדין בחוזה אחיד, שטרם נתקבלה החלטה לגביו, לא יגרע מסמכותו של בית משפט לדון בטענת תנאי מקפח בחוזה שנכרת לפי אותו חוזה אחיד.
- (ב) דיון בבית משפט בטענת תנאי מקפח בחוזה שנכרת לפי חוזה אחיד, אין בו כדי למנוע מבית הדין לדון באותו חוזה אחיד או בתנאי מתנאיו; אך בית הדין רשאי, אם יראה לנכון בנסיבות הענין, לדחות את המשך הדיון בפניו עד למתן פסק דין בבית המשפט.
- 21א. הוראות סעיפים 18 ו-19 יחולו גם על חליפים של לקוח או ספק מכוח העברה או המחאה של זכות.
- פרק ה': הוראות שונות
22. לענין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם אחר.
23. הוראות חוק זה לא יחולו על –
- (1) תנאי הקובע את התמורה הכספית שישלם הלקוח או הספק בעד נושא העסקה, ובלבד שהוא מנוסח בלשון פשוטה וברורה;
- (2) תנאי התואם תנאים שנקבעו בחיקוק, בהתאם לתכלית החיקוק;
- (3) תנאי התואם תנאים שנקבעו בהסכם בין-לאומי שישראל צד לו;
- (4) הסכם קיבוצי לפי חוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז-1957, בין שהוגש לרישום לפי החוק האמור ובין אם לאו, לרבות הסדר קיבוצי אחר ובלבד שנעשה בכתב ונקבעו בו שיעורים לשכר עבודה.
24. הוראות חוק זה לא יגרעו מהוראות כל דין שעל פיו עשוי חוזה או תנאי שבחוזה להיות בטל או ניתן לביטול, ולא ימנעו טענה נגד חוזה או תנאי שבחוזה.
25. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו לרבות בדבר –
- (1) סדרי הדין בבית הדין, הארכת המועדים להגשת ערעור, ורציפות הדיון;
- (2) אנשים וארגונים שיהיו רשאים לטעון לטובת בעל דין או שיהיו רשאים להיות משיבים לפני בית הדין;
- (3) (נמחקה);
- (4) תשלום הוצאות ודמי בטלה של עדים בהליכים לפני בית הדין;
- (5) (נמחקה);
- (6) הטלת חובה על ספק להמציא עותק מחוזה אחיד שהוא מתקשר או מתכוון להתקשר על פיו, ליועץ המשפטי לממשלה או לממונה על הגנת הצרכן והסחר ההוגן, לפי דרישתם;

- (7) נסיבות או סוגי חוזים שבהם לא תחול החזקה האמורה בסעיף 4(11);
- (8) פרסום מסמכים הנוגעים להליך המתנהל לפני בית הדין ואופן פרסומם.
- (ב) תקנות לפי סעיף קטן (א) (7) יותקנו באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.
26. חוק החוזים האחידים, תשכ"ד-1964 (להלן – החוק הקודם) – בטל.
27. (א) תחילתו של חוק זה ששה חדשים מיום פרסומו ברשומות.
- (ב) על חוזים שנכרתו לפני תחילתו של חוק זה, יוסיף לחול החוק הקודם; לענין התחולה רואים חידוש חוזה ככריתתו.
- (ג) החלה המועצה להגבלים עסקיים בדיון לפי החוק הקודם לפני תחילתו של חוק זה, תסיים את הדיון לפי החוק הקודם אף לאחר תחילתו של חוק זה.
- (ד) אישור שהמועצה להגבלים עסקיים נתנה לחוזה אחיד כוחו יפה עד לתום התקופה שלה ניתן.
- (ה) על אף האמור בסעיף קטן (ב), החלטת בית הדין לפי סעיף 18(ב) תחול גם על חוזים שנכרתו לפני תחילתו של חוק זה.

(תיקון מס' 4)
תשע"ב-2012
(תיקון מס' 5)
תשע"ה-2014
(תיקון מס' 4)
תשע"ב-2012
ביטול

תחילה, תחולה
והוראות מעבר
ת"ט תשמ"ד-1984

משה נסים
שר המשפטים

מנחם בגין
ראש הממשלה

יצחק נבון
נשיא המדינה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)